

Hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita tulee purkaa määrätietoisesti

Hyvinvointialueiden tilinpäätösennakkotietojen mukaan alueiden talouden ennustetaan olevan yhteenlaskettuna 1,35 Mrd. euroa alijäämäinen tilivuonna 2023. Saman aikaisesti alueet ovat toistuvasti valvovien viranomaisten Avi:n ja Valviran valvonnan kohteena, koska ne eivät kykene täyttämään lainsäädännössä asetettuja tehtäviä ja velvoitteita mm. hoitoon pääsystä ja henkilöstömitoituksista. Nykyisiä tehtäviä ja velvoitteita ei pystytä täyttämään saatavilla olevalla henkilöstöllä ja nykyisellä rahoituksella. On epärealistista ajatella, että hyvinvointialueet voisivat tasapainottaa miljardiluokkaan nousevat alijäämät pelkästään toimintatapoja tehostamalla ja hallintoa keventämällä nykyiset velvoitteet täyttäen. Alueiden näkökulmasta pahin tilanne olisi se, että ennestään tiukkaa hyvinvointialueiden talouden sääntelyä ja alimitoitettua rahoitusta tiukennettaisiin edelleen ilman, että niiden tehtäviä ja velvoitteita purettaisiin vastaavasti. Hyvinvointialueille tulee antaa mahdollisuus onnistua talouden sopeuttamisessa.

Väestörakenteen muuttuessa velvoitteiden, rahoituksen ja käytettävissä olevan henkilöstön epäsuhta vain syvenee. Tämä johtuu kahdesta tekijästä:

1. Ikä on yksittäisenä tekijänä suurin sosiaali- ja terveyspalveluiden kysyntää selittävä tekijä
2. pätevyysvaatimukset ja henkilöstömitoitukset täyttävä henkilöstön saatavuus on entistä haastavampaa työikäisen väestön pienenytessä.

Nuoria ikäluokkia ei voi jatkossa kouluttaa yksinomaan sosiaali- ja terveyspalveluita tai pelastustoimen tehtäviä varten. Suomi tarvitsee osaavaa työvoimaa myös muille toimialoille.

Maan hallitus valmistautuu huhtikuun puolivälissä pidettävään kehysriiheen, jossa päätetään julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028. Hyvinvointialuelainsäädännön mukaisesti julkisen talouden suunnitelmassa tarkastellaan hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyden lisäksi myös niiden tehtäviä ja velvoitteita. **Mikäli kehysriihessä leikataan hyvinvointialueiden rahoitusta valtion talouden sopeuttamiseksi, niin valtioneuvoston tulee samalla tehdä päätökset hyvinvointialueiden tehtävien ja velvoitteiden purkamisesta vastaavasti.** Hyvinvointialueiden olosuhteet ja toimintaedellytykset poikkeavat toisistaan merkittävästi, jolloin kategorinen normiohjaus ei johda toiminnallisesti ja taloudellisesti edulliseen lopputulokseen eri alueilla. Ohjauksen tulisi perustua enemmän tavoitteisiin ja vaikuttavuuteen, jolloin hyvinvointialueilla on mahdollisuus paikallisiin ratkaisuihin omat alueelliset ominaispiirteet ja vahvuudet huomioiden.

Liitteeseen on koottu Keski-Suomen hyvinvointialueen ehdotuksia hyvinvointialueiden tehtävien ja velvoitteiden purkamiseksi.

Lisätietoja:

Hyvinvointialuejohtaja, Jan Tollet, puh. 050 400 0073, jan.tollet@hyvaks.fi
Konsernipalveluiden toimialajohtaja, Lasse Leppä, puh. 050 599 9545, lasse.leppa@hyvaks.fi

LIITE: Ehdotuksia hyvinvointialueiden tehtävien ja veloitteiden purkamiseksi

1. Määrävästä sääntelystä mahdollistavaan

- Henkilöstömitoituksia on väljennettävä. Jos henkilöstömitoituksia jatkossa edelleen on, niin niiden tulee perustua arvioituun palveluntarpeeseen ja niissä tulee mahdollistaa eri ammattiryhmien hyödyntäminen nykyistä laajemmin. Samalla henkilöstön pätevyysvaatimuksia on kevennettävä.
- Vuokralääkäriä tulisi lainsäädännöllä olennaisesti rajoittaa tai jopa kieltää kokonaan, mutta palvelukokonaisuuksien hankinta tulee jatkossakin olla mahdollista. Julkisin varoin koulutettujen lääkäreiden tulisi pääsääntöisesti työskennellä virkasuhteessa hyvinvointialueilla tai ammatinharjoittajamallilla hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi.
- Sosiaalihuoltolain mukaisten tukipalveluiden järjestämisvastuuta tulisi keventää ja mahdollistaa markkinoiden vapaampi hyödyntäminen.
- Lainsäädännön tulee mahdollistaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietojen käyttö eri ammattiryhmien toimesta siten, että se tukee palveluiden yhteensovittamista asiakkaan tarpeesta käsin.

2. Lausuntojen, todistusten ja muun hallinnollisen työtaakan vähentäminen

- Lääkärin hallinnollisen työn taakkaa lausuntojen ja todistusten osalta tulee keventää ja siten parantaa hoitoon pääsyä. Jokainen lausunto kuluttaa vähintään yhden lääkärin vastaanottoajan.
- Kaikkien todistusten ja lausuntojen osalta tulee kriittisesti arvioida, että riittääkö niiden sijaan muu jo olemassa oleva merkintä. Lääkärin ei tulisi olla ensisijainen lausunnon laatija esimerkiksi toimintakykyyn tai kuntoutukseen liittyvissä lausunnoissa.
- Valvontaa tulee yhtenäistää ja keventää. Tavoitteena on saada pienenevät resurssit valvonnan sijaan toimintaan.
- Poistetaan päällekkäisyydet palvelutuotannon omavalvonnasta suhteessa järjestäjän valvontavelvollisuuteen. Yhdistetään AVI:n ja Valviran valvontatehtävät.

3. Pelastustoimen sääntelyä kevennettävä

- Pelastustoimen sääntelyä on kevennettävä ja mahdollistettava moniviranomaisyhteistyö hyvinvointialueiden sisällä nykyistä paremmin.
- Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset tulee turvata ja kehittää kansallista sopimushenkilöstön käytettävyyden ohjeistusta.

4. Muita ehdotuksia

- Monikanavarahoituksen purkamista tulee jatkaa Kela-korvausjärjestelmää uudistamalla.
- Yleisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntökokonaisuus tulisi arvioida kokonaisuutena suhteessa nykyiseen toimintaympäristöön ja käytettävissä oleviin resursseihin. Yksittäisten lakien ja säädösten tarkastelu tehtävien purkamiseksi ei välttämättä johda tarkoituksenmukaiseen rakenne- ja järjestelmätason uudistumiseen.